

LITE OFOKUSERAT, MEN MITT I PRICK

EN UTVÄRDERING AV VÄSTRA GÖTALANDSREGIONENS HANDLINGSPROGRAM FÖR DEN SOCIALA EKONOMIN

Adress

Nybrogatan 15, 4 tr
114 39 STOCKHOLM

Telefon & fax

08-562 262 40 (tel)
08-562 262 01 (fax)

E-mail & Web

info@kontigo.se
www.fba.se

Innehåll

1. INLEDNING.....	4
1.1 Vad är social ekonomi?	4
1.2 Västra Götalandsregionens arbete med social ekonomi.....	4
1.3 Utvärderingens syfte och inriktning	6
1.4 Metod.....	7
1.5 Modell för utvärderingen.....	7
2. GENOMFÖRANDE AV PROGRAMMET	9
2.1 Handlingsprogrammet och dess bakgrund	9
2.2 Västra Götalandsregionens roll.....	9
2.3 Rådet för social ekonomi (SER)	10
2.4 De delregionala nätverken	10
2.5 Förankring, inkludering och lärande	13
2.6 De horisontella perspektiven	14
3. MÅLUPPFYLLELSE OCH PROJEKTSAMMANSÄTTNING.....	15
3.1 Målstruktur.....	15
3.2 Insatsområden och genomförda aktiviteter	16
3.3 Måluppfyllelse och resultat så här långt.....	21
4. SAMMANFATTANDE BEDÖMNING.....	24
4.1 Sammanfattande bedömning.....	24
4.2 SWOT-analys.....	25
5. NÄSTA STEG I ARBETET MED SOCIAL EKONOMI.....	26
BIL 1. INTERVJUADE PERSONER	30
BIL 2. UNDERLAG FÖR INTERVJUN	31

BIL 3. BESKRIVNING AV INSATSOMRÅDENA I PROGRAMMET	32
BIL 4. PROJEKT SOM FINANSIERATS INOM PROGRAMMET FÖR SOCIALT ENTREPRENÖRSKAP	35
BIL 5. DELTAGARE I DE REGIONALA NÄTVERKEN.....	36

1. Inledning

1.1 Vad är social ekonomi?

Social ekonomi avser organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn.¹ Företag organiserade enligt dessa principer kallas i vissa sammanhang för sociala företag. Begreppet social ekonomi har använts en längre tid inom EU, men är relativt nytt och mindre känt i Sverige, som började använda begreppet i och med medlemskapet i EU.

Sociala ekonomin omfattar verksamheter som har allmännyttan eller medlemsnyttan, inte vinstintresse, som främsta drivkraft. Det skiljer den från exempelvis privatföretagens verksamheter. Den sociala ekonomin kan ses som det arbete som sker inom den ideella sektorn utökat också med aktiviteter i vissa typer av ekonomiska föreningar. Inom sociala ekonomin studeras dynamiken mellan denna typ av verksamhet och den offentliga och privata och hur nya möjligheter kan skapas för att lösa olika uppdykande samhällsutmaningar.

Ett begrepp som är relaterat till social ekonomi är begreppet idéburen organisation och civila samhället. I EU definieras exempelvis den sociala ekonomin som ett antal företagstyper och organisationsformer: Cooperatives, Mutuals, Associations och Foundations, det vill säga kooperativ, ömsesidiga företag, föreningar och stiftelser. Begreppet är således brett och omfattar stora delar av samhället.

1.2 Västra Götalandsregionens arbete med social ekonomi

Västra Götalandsregionens (VGR) organiserade arbete med social ekonomi har pågått sedan år 2001. Efter en omfattande process antog regionutvecklingsnämnden ett handlingsprogram för social ekonomi år 2005. Enligt regionens riktlinjer ska betydelsen av den sociala ekonomin och dess aktörer tydliggöras i allt strategiskt utvecklingsarbete och i genomförandet av Vision Västra Götaland, regionala tillväxtprogram, strukturfondsprogram etc. Företrädare för den sociala ekonomin ska ingå i till verksamheterna kopplade partnerskap.

Programmet för den sociala ekonomin i Västra Götaland är en del av genomförandet av visionen. Visionens fem fokusområden om ett livskraftigt och hållbart näringsliv, om att vara ledande i kompetens och kunskapsutveckling, om hög standard på infrastruktur och kommunikationer, om att vara en ledande kulturregion och om att ha invånare med en god hälsa har alla en koppling till den sociala ekonomin. Visionens fyra generella perspektiv: ett gemensamt Västra

---

¹ Baserat på definition av Social Ekonomi i Wikipedia

Götaland, jämställdhet, integration och internationalisering ska betonas i genomförandet av programmet.

Målsättningen är att bidra till att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt och utveckling i Västra Götaland. Programmet utgör Västra Götalandsregionens bidrag i detta arbete och består av en handlingsplan för insatser som regionen har initierat eller avser att initiera. Programinnehållet är i nuläget i första hand kopplat till ansvarsområdet tillväxt och utveckling. En del av genomförandet handlar om att programmet på sikt bör utvecklas så att det omfattar regionens samtliga verksamheter och på längre sikt även övriga aktörer med betydelse för att utveckla och utnyttja den sociala ekonomin i Västra Götaland på bästa sätt.

Strategin för programmet utgår från behovet av en utvecklad samverkan och samordning för att få full utvecklingskraft inom området med en stor mängd aktörer med begränsade resurser. Kunskapsutvecklingen måste stärkas och nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte intensifieras. Vidare behövs särskilda insatser inom ett antal områden för att stärka utvecklingsmöjligheterna för de egentliga aktörerna inom den sociala ekonomin.

Regionala utvecklingsnämnden (RUN) med dess sekretariat ansvarar för programmet och dess genomförande. Programmets åtgärder och aktiviteter preciseras i samråd med Sociala ekonomins regionala råd (SER). I SER ingår förutom 8 ledarmöter från RUN, 16 företrädare för den sociala ekonomin utsedda från fyra geografiska områden; Göteborg, Fyrbodalen, Skaraborg och Sjuhärad. En årlig översyn genomförs och rapporteras till RUN. Det nu pågående handlingsprogrammet omfattar tiden 2008-2010. Genomförandet har en direkt koppling till Vision Västra Götaland och till de prioriteringar som regionen gör i finansiering av tillväxtprogram och olika strukturfondsinsatser.

Som en del av den lokala och regionala utvecklingen arbetar Västra Götalandsregionen med att utveckla samverkan med den sociala ekonomin. Detta rör främst aktiviteter som huvudsakligen bedrivs i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar där allmännyttan och/eller medlemsnyttan är den främsta drivkraften. En ökad samverkan och samordning bland aktörer verksamma inom den sociala ekonomin ses som en viktig framgångsfaktor för att utveckla området.

Inom regionen finns även fyra nätverk för den sociala ekonomin; Föreningen Göteborgs Sociala Ekonomi, Social Ekonomi i Sjuhärad, Sociala Ekonomins nätverk i Skaraborg samt Social Ekonomi FyrBoDal. Dessa har en viktig roll kring att samla sektorns aktörer, bistå med information etc., och regionen har ett ansvar att utveckla samarbetet med dem.

Regionen har vidare gått med som medlem i REVES – ett europeiskt nätverk för regioner och kommuner för främjande av den sociala ekonomin, då ett aktivt

medlemskap ökar möjligheterna att skapa och etablera samarbete och goda relationer med andra regioner och ta del av andras erfarenheter för att utveckla samverkan med den sociala ekonomin och därigenom stödja sektorn.

Handlingsprogrammet för social ekonomi antogs i november 2007 (tidigare program löpte mellan 2005-2007). Målsättningen är att bidra till att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt i regionen. Handlingsprogrammet är relativt brett och kan även ses som en handlingsplan för flera insatser som regionen har initierat eller avser att initiera. Handlingsprogrammet innehåller tre insatsområden:

1. Samverkan och samordning
2. Insatser för att stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper
3. Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyte

Ansvar för programmet och dess genomförande ligger hos regionutvecklingsnämnden med dess sekretariat och sker inom ramen för det regionala tillväxtprogrammets budget. Vissa projektinsatser har också diskuterats i SER även om det formella beslutets fattas av Västra Götalandsregionen. Det finns även projekt gällande insatser inom "Ungdomar och social ekonomi" och "Integration och social ekonomi" som har en inriktning i linje med programmet och som har hanterats av andra områden inom näringsliv vid regionutvecklingssekretariatet. För perioden 2009-2012 finns även ett program för socialt entreprenörskap – stöd till innovativa satsningar inom den sociala ekonomin som ett verktyg för att arbeta med en del av handlingsprogrammet för social ekonomi.

1.3 Utvärderingens syfte och inriktning

Mot bakgrund av det ovanstående har Västra Götalandsregionen givit FBA/Kontigo i uppdrag att genomföra en utvärdering av handlingsprogrammet.² Utvärderingen syftar till att få kunskap i hur handlingsprogrammet har fungerat samt att ge underlag som kan användas i samband med framtagande av ett nytt eventuellt program för social ekonomi från år 2011. Utvärderingen har genomförts av Daniel Hallencreutz (projektledare) och Moa Almerud.

Utvärderingen ska belysa följande tre huvudfrågeställningar:

1. Handlingsprogrammet – har detta fungerat tillfredsställande för att nå de mål som formulerats

---

² Sedan uppdraget inleddes har FBA gått samman med konsultföretaget Intersecta och seniorkonsulten Göran Hallin, tidigare vid Sweco EuroFutures. Verksamheten drivs nu under namnet Kontigo men med bibehållande av FBA:s organisationsnummer.

2. Arbetsätt och organisation för handlingsprogrammet – har detta fungerat tillfredsställande
3. Samlad bedömning av projekten vad gäller om det finns aktiviteter inom samtliga insatsområden och det övergripande resultatet

Med utgångspunkt i dessa frågeställningar kommer vi sedan att lyfta ett antal slutsatser som kan dra avseende organisering och inriktning av insatser riktade gentemot den sociala ekonomin i framtiden.

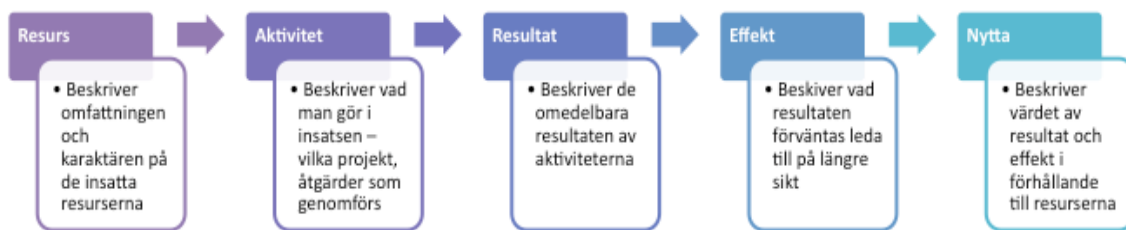
Uppdraget har varit att utvärdera programmet utifrån Västra Götalandsregionens perspektiv. De policyimplikationer Kontigo drar från uppföljningen är avsedda för Västra Götalandsregionen att ta ställning till i egenskap av finansier. Detta innebär att vi inte har fokuserat på att utvärdera exempelvis de enskilda aktiviteterna som genomförts inom ramen för programmet.

1.4 Metod

För att besvara de ovan formulerade frågeställningarna har vi arbetat med två typer av källmaterial: a) intervjuer med 20 nyckelaktörer inom den sociala ekonomin i Västra Götaland och b) en analys av underlagsdokument och andra sekundärkällor. För mer information om vilka som intervjuas samt intervjuunderlaget, se bilaga 1 och 2. Intervjupersonerna har valts ut i samråd med Västra Götalandsregionen. Intervjuerna har berört frågor kring huvudsakligen tre frågeområden: Frågor om handlingsprogrammets utformning, inriktning och mål, frågor om handlingsprogrammets organisation och arbetsformer samt frågor om resultat och effekter av handlingsprogrammet. Intervjuerna har genomförts i mars-april 2010. Se också bilagd intervjumall.

1.5 Modell för utvärderingen

Nedan presenteras en analysmodell för utvärderingen av handlingsprogrammet för social ekonomi baserat på en generell förståelse för hur insatser och interventioner av det slag som handlingsprogrammet utgör förväntas leda till resultat.

Figur 1. Utvärderingsmodell för granskning av handlingsprogrammet för Social Ekonomi

För utvärderingen av handlingsprogrammet för social ekonomi menar vi att följande utvärderingskriterier är relevanta:

Relevans: Är satsningen på den sociala ekonomin relevant i förhållande till de behov, problem och frågor som finns inom området; I vilken utsträckning motsvarar effekterna de behov som de ska svara mot? Med andra ord, gör man rätt saker?

Effektivitet/måluppfyllelse: I vilken utsträckning är satta mål uppnådda; I vilken utsträckning är de uppnådda på ett effektivt sätt? Med andra ord, gör man saker på rätt sätt?

För att förstå och lära kring samspelet mellan resultat och process arbetar vi med begreppet kritiska faktorer, det vill säga hinder eller nödvändiga förutsättningar för att nå ett visst resultat. Att identifiera dessa faktorer är en viktig del i att förstå hur resultatet har nåtts/kan nås. Med grund i arbetet med kritiska faktorer skapar vi också förutsättningar för att forma mer generiska modeller och slutsatser för fortsatta insatser. I sammanhanget är det angeläget att dels kunna ge en bild av utgångsläget innan satsningen, d.v.s. i vilken *kontext* landar satsningen (förförståelse, kultur, kompetens, tillväxt- och utvecklingsidé, regionalt stöd etc.). Dels beskriva vilken skillnad satsningen är avsedd att göra, det vill säga vilken *additionalitet* som är möjlig och önskvärd, samt värdera risken för *undanträngning*.

2. Genomförande av programmet

Följande avsnitt avser att belysa vad som framkommit i utvärderingen kring genomförandet av programmet. Resultaten baseras både på vad som framkommit i de intervjuer som genomförts inom ramen av studien samt på skriftliga dokument.

2.1 Handlingsprogrammet och dess bakgrund

Själva programidén växte fram med utgångspunkt i en rapport av Raymond Svensson, *”Den sociala ekonomin i Västra Götaland – för regional utveckling och sysselsättning”* år 2002. Syftet med rapporten var att ge förslag på hur den sociala ekonomins förutsättningar kunde förbättras, hur samverkan mellan det offentliga och den sociala ekonomin kunde utformas och hur sektorn kunde utvecklas. Under hösten 2002 kunde synpunkter på rapporten tillsammans med förslag på prioriterade åtgärder lämnas. Totalt beräknas att ca 150 föreningar, organisationer och andra intressenter var delaktiga att lämna synpunkter vilket var ett värdefullt underlag för att utarbeta detta handlingsprogram.

Programmet är brett utformat, även om fokus framförallt lagts på kunskapsgenerering och spridning av denna kunskap (framförallt kring vad som kännetecknar den sociala ekonomin och hur aktörer/intressenter ser ut i regionen), samt nätverks- och plattformbyggnad. Det är i detta läge svårt att säga så mycket om huruvida den breda inriktning som valts är övervägande positiv eller negativ då det tar lång tid att se tydliga mätbara resultat samt kräver en jämförelse med regioner som valt en annan strategi. Det är dock tydligt att berörda aktörer uppfattar att man genom att satsa extra resurser på området social ekonomi har skapat förbättrade möjligheter för aktörer som önskar satsa på insatser inom denna sektor, även om de ekonomiska resurserna samtidigt ses som begränsade.

2.2 Västra Götalandsregionens roll

Det råder ingen tvekan om att initiativet att från regionalt håll satsa på den sociala ekonomin uppskattas av berörda aktörer. Programmet ses av de intervjuade som en tydlig markering att regionen ser ett värde i social ekonomi och ett tydligt ställningstagande att det är ett område som ska prioriteras. Samarbetet med Västra Götalandsregionen har av andra aktörer i regel setts som positiv och man har uppskattat att det funnits ett tydligt engagemang från regionens håll. Några menar dock att det finns en viss tröghet i regionens sätt att arbeta. Synpunkterna handlar annars främst om en otydlighet i kommunikationen från Västra Götalandsregionens sida om vad man egentligen vill ha ut av de satsningar som finansieras inom ramen av programmet. Det tycks, med andra ord

finnas en önskan om att regionen ska bli en tydligare kravställare gentemot de aktörer som ska genomföra de satsningar som genomförs inom programmet.

Den sociala ekonomin ses vidare som en sektor som traditionellt har haft ett tydligt underifrånperspektiv. Att genomföra en "toppstyrd" satsning inom sektorn kräver därför en extra tydlighet om nyttan för att behålla eller öka engagemanget hos de aktörer som verkar inom den. En intervjuperson beskriver det som att "Regionen önskar sig en samtalspart men att det är svårt för de enskilda aktörerna att inse nyttan".

2.3 Rådet för social ekonomi (SER)

Rådet för social ekonomi (SER) uppfattas som någonting positivt av intervjupersonerna då detta organ enligt många intervjupersoner har inneburit att den sociala ekonomins organisationer har fått en ingång till nämnden som de inte haft tidigare. Den sociala ekonomins aktörer hamnar genom sitt deltagande i rådet i centrum av den politiska processen. SER innebär även att frågor som rör den sociala ekonomin lyfts kontinuerligt och förblir aktuella för politikerna. Det anses dock föreligga en risk att man, genom att endast bjuda in ett fåtal av de organisationer som verkar inom den sociala ekonomin till SER verkar utestängande gentemot alla dem som inte erbjudits en plats. I vissa av intervjuerna har också detta lyfts som en utmaning.

Övriga synpunkter på verksamheten inom SER rör arbetsmetoderna, som av några uppfattats som ostrukturerade samt att man i vissa fall har uppfattat det som att aktörerna främst kommit dit för att "ragga" finansiering till sin egen verksamhet och inte för att samverka. Intervjupersonerna är även väl medvetna om programmets relativa "litenhet" i förhållande vad man vill uppnå. Det ses dock som viktigt att en man i en vidare satsning fortsätter att arbeta utifrån ett inkluderande perspektiv.

En ytterligare aspekt som lyfts fram när det gäller genomförandeprocess och organisation är att politikerna har varit väl representerade i SER. Detta har bedömts som både positivt och negativt av de intervjuade, lite beroende vilken typ av aktör man är. Hela skalan av partier sitter i rådet och det tycks finnas ett ovanligt stort engagemang bland regionens politiker.

En negativ aspekt som vissa av de intervjuade lyft fram är dock att det på senare tid funnits ett minskat deltagande av politikerna i SER i förhållande till aktörer inom den sociala ekonomin. En förklaring till detta som lyfts i undersökningen är att det inte tas några direkta beslut i rådet. Ett förslag för att ytterligare intressera politikerna är att utveckla arbetsformerna och kanske arbeta mer i olika arbetsgrupper.

2.4 De delregionala nätverken

Inom regionen finns fyra nätverk för den sociala ekonomin som syftar till att samla sektorns aktörer och bistå med information, Föreningen Göteborgs Sociala Ekonomi, Social Ekonomi i Sjuhärad, Sociala Ekonomins nätverk i Skaraborg samt Social Ekonomi FyrBoDal. De fyra delregionala nätverken ser ganska olika ut, både vad gäller medlemssammansättning och antal medlemmar. Utifrån de aktörer som finns med på nätverkens egna listor över medlemmar eller deras kontaktlistor har vi gjort en grov kategorisering av dessa aktörer. Kategorierna är som följer,

- **Kooperativa företag/ekonomiska föreningar:** Företag som ägs och drivs av flera personer, oftast i företagsformen ekonomisk förening.
- **Övriga företag:** Företag som inte faller under definitionen "kooperativt företag".
- **Religiösa samfund/ekumenisk verksamhet**
- **Idrottsrörelsen:** Idrottsförbund, idrottsföreningar (här även en flygklubb).
- **Studieförbund/Bildningsförbund:** Organisationer som ägnar sig åt folkbildning genom studiecirklar, projekt och arrangemang/evenemang.
- **Bransch-/intresseorganisationer:** Organisationer som bildats för att tillvarata sina medlemmars intressen, eller för att genomföra en viss åtgärd eller främja ett visst perspektiv.
- **Rådgivningsaktörer:** Aktörer som erbjuder rådgivning om socialt entreprenörskap och kooperativt företagande.
- **Regionala/lokala utvecklingsorganisationer:** Aktörer som verkar för att påverka den sociala, miljömässiga och ekonomiskt hållbara utvecklingen i sin omgivning.
- **Övriga ideella organisationer/ privatpersoner:** Denna kategori rymmer de aktörer som inte faller inom någon av de ovanstående kategorierna. Exempel på aktörer är här kulturföreningar/institutioner, hjälp- och stödorganisationer samt privatpersoner med ett stort intresse och engagemang i frågor som rör den sociala ekonomin.

Fördelningen mellan de ovan nämnda kategorierna av aktörer i de delregionala nätverken redovisas i matrisen nedan.³ Det är dock viktigt att poängtera att en kategorisering av denna typ är subjektiv, och att vissa aktörer skulle kunna falla inom flera kategorier. Vi menar dock att den ändå ge en intressant fingervisning om hur fördelningen kan tänkas se ut.

---

³ I vissa fall deltar flera representanter från samma organisation. I de fallen har organisationen endast räknats en gång.

Aktör/organisationer	Fyrbodäl	Göteborg	Sjuhäräd	Skaraborg
Kooperativ/ekonomisk förening	1	1	-	3
Övriga företag	-	-	-	2
Religiösa samfund/ekumenisk verksamhet	1	-	-	-
Idrottsrörelsen	3	1	12	4
Studieförbund	-	1	4	4
Bransch/intresseorganisationer	1	3	1	3
Rådgivningsaktörer	2	1	2	1
Regionala/lokala utvecklingsorganisationer	8	1	3	4
Övriga ideella organisationer/ privatpersoner	6	2	10	7
Totalt	22	10	32	28

Sammanställningen och omfånget varierar som synes mellan de olika nätverken. I Sjuhäräd deltar exempelvis ett stort antal idrottsföreningar, medan denna grupp är relativt liten i Fyrbodäl. Fyrbodäl uppger även att de även haft svårt att engagera organisationer som arbetar mot personer med olika funktionshinder. I Göteborg riktar sig dock två av tio aktörer mot denna målgrupp. Samtliga nätverk tycks ha haft svårt att engagera religiösa samfund i sin verksamhet. Det är dock viktigt att betona att även om en aktör står med på en kontaktlista är det inte detsamma som ett aktivt engagemang från aktörens sida.

I intervjuerna framkommer att många aktörer på delregional nivå inte tycks känna igen sig i begreppet social ekonomi och därför känner sig exkluderande eller inte tycks se den egna nyttan med ett deltagande i nätverket. Detta gäller i vissa fall exempelvis idrottsrörelsen, fackförbunden (som lyser med sin frånvaro) och de kyrkliga samfundet. Dessa aktörers låga deltagande kan enligt intervjupersonerna till viss del även förklaras med att de har sin finansiering säkrad från andra källor. Det lyfts även som problematiskt att de mindre aktörerna, trots stöd från Västra Götalandsregionen, inte har tid eller fungerande strukturer för att engagera sig i nätverket eller i samarbeten.

Det anses även angeläget att hitta bättre vägar och metoder för att nå och engagera ungdomar på ett sätt som ger långsiktiga resultat. Några synpunkter hörs även vad gäller Coompanions roll då man ser en komplikation i att Coompanion genom sitt uppdrag gärna blir styrande i de delregionala nätverken och därmed kommer att representera den sociala ekonomin. Det är inte helt komplikationsfritt då de är konsulter med ett statligt uppdrag och det är inte självklart att de kan ses som företrädare för den sociala ekonomin.

Flera intervjupersoner anser att nätverken i relativt låg grad har lett fram till att nya konkreta samarbeten upprättats mellan olika aktörer inom den sociala ekonomin. I de delregioner där man har lyckats bättre med sina nätverk har man satsat på mer konkreta aktiviteter, eller projektaktiviteter. Ett flertal intervjupersoner menar dock att huruvida det regionala nätverket fungerar bra eller ej främst är personrelaterat. Det beror helt enkelt på hur pass bra de olika aktö-

rerna trivs med varandra inom nätverken och vilken tillit man har till varandra.

En annan kommentar kring vad som kan påverka engagemanget är att de regionala nätverkens medlemmar kan ha väldigt olika utgångspunkter, behov och syften med sitt deltagande. Vissa har ett mer jordnära konkret behovsområde (exempelvis en ny fotbollsplan) medan andra snarare vill bedriva lobbyverksamhet inom en större fråga). Vissa vill se snabba resultat och andra ser det mer långsiktigt. Detta kan innebära en problematik om det finns önskemål som inte harmoniserar med vad som verkligen genomförs och därmed skapar missnöje och lågt deltagande. En påverkande faktor tycks även vara att det råder en oklarhet kring nätverkens exakta roll och flera intervjupersoner uttrycker en önskan om att handlingsprogrammet tydligare borde beskriva de delregionala nätverkens roll.

Generellt vill Kontigo ändå framhålla att satsningen på de delregionala nätverken, efter en relativt lång uppstartssträcka, har skapat förutsättningar för en plattform för fortsatt arbete.

2.5 Förankring, inkludering och lärande

En viktig dimension av programmet har varit att nå ut med den sociala ekonomins betydelse för samhällsutvecklingen. På EU-nivå arbetar man i betydligt högre grad med begreppet social ekonomi jämfört med Sverige. Att bygga en process och en förståelse som möjliggör att på nationell och regional nivå ta tillvara den sociala ekonomins resurser är viktigt, bland annat då det finns en hel del resurser att hämta genom social ekonomi i en europeisk kontext. Detta kräver dock att begreppet och vad det innefattar förankras och att man får tillstånd ett lärande inom regionen.

Utvärderingen pekar på att mycket energi och arbetstid har lagts ned på att i dialog med berörda aktörer söka definiera begreppet. En slutsats när det gäller processen och organisation är att detta samlande begrepp under programtiden har blivit mer synligt och mer förankrat i regionen. Mycket arbete återstår dock vad gäller förankringen hos aktörer som kanske inte i första hand ser sig själva som en del av den sociala ekonomin men som skulle kunna vara intressanta samverkanspartners. Detta lyfts också fram av vissa av de intervjuade.

Det är viktigt att lyfta fram en aspekt av insatslogiken som framhålls i flera av intervjuerna när det gäller organisationen av programmet, nämligen att det finns aktörer som inte medverkar som egentligen borde medverka för att ge programmet optimal effekt. Vissa av de intervjuade lyfter det faktum att religiösa samfund och idrottsrörelsen saknas i diskussionen och i många av satsningarna som problematiskt och man önskar att dessa ska kunna inkluderas i en högre grad i det framtida arbetet.

Synpunkterna på programmet rör således det faktum att man inom ramen av programmet inte nått tillräckligt brett ut i den sociala ekonomin. Med att nå ut menar man då att få fler typer av aktörer att känna att de är en del av den sociala ekonomin och har mycket att vinna på att samverka med andra aktörer inom denna. Kontigos bedömning är att detta i viss mån är korrekt, men att man samtidigt måste ha i åtanke att programmet resursmässigt kanske inte är tillräckligt omfattande. Just detta, att de resurser som avsatts för programmet trots allt är mycket begränsade är någonting som poängteras av ett flertal intervjupersoner.

Vad gäller deltagandet i REVES anser ett flertal av intervjupersonerna att det internationella samarbetet lett till en hel del intressanta projekt. Deltagandet i REVES anser även ha möjliggjort lärande från andra länder samt som marknadsföring av regionens satsning på den sociala ekonomin. Man efterfrågar dock samtidigt en ökad tydlighet från Regionens sida kring vad syftet med deltagandet i REVES egentligen är och vad det är man förväntar sig av delregionerna i detta avseende. Det finns också – antyder det samlade intervjumaterialet – en viss åsiktsskillnad vad gäller REVES. Denna kan sammanfattas enligt följande: de mer lokala aktörerna tenderar att vara lite mer skeptiska till vad REVES-samarbetet kan ge jämfört med de mer regionala aktörerna.

Slutligen kan det framhållas att den lärande programutveckling som vi ändå tycker oss se, bland annat manifesterar sig i att programmet har reviderats och att entreprenörskapsprogrammet arbetats fram. Detta har som sagt var också lyfts av flertalet informanter som just poängterar dels att det visar på en styrka att kunna revidera ett program samt att just den aktivitet som förstärktes på ett föredömligt sätt fyllt en lucka i programmets insatsområden.

2.6 De horisontella perspektiven

Enligt handlingsprogrammet ska föreslagna insatser, prioriteringar och ställningstaganden genomsyras av ungdoms- jämställdhets- integrations- tillgänglighets/handikapps- och hållbarhetsperspektiven. Samtliga projekt som erhåller finansiering inom ramen av programmet måste även definiera projektets planerade påverkan på jämställdhet, miljö och integration. Medvetenheten kring dessa perspektiv upplevs ha varit relativt stor bland de ansvariga för programmets genomförande. Vad gäller jämställdhet menar några att den sociala ekonomin i stor del är en kvinnodominerad sektor och att det snarare gäller att snarare locka fler män. Å andra sidan ser man att det ofta är män i toppen, särskilt där det finns mycket pengar. När det gäller ungdomar upplevs det av vissa att det har varit svårt att hitta naturliga ingångar för att engagera möta och engagera ungdomarna, vilket gör detta till ett utvecklingsbehov.

3. Måluppfyllelse och projektsammansättning

I detta avsnitt görs en genomgång av målstrukturen för handlingsprogrammet samt de projekt som genomförts inom programmet kopplat till de olika aktivitetsområdena samt en bedömning av de resultat som detta lett till.

3.1 Målstruktur

När det gäller upplägg och inriktning av programmet kan konstateras att flertalet informanter tycker att programmets utformning varit bra, i synnerhet om man betänker att det varit ett pilotprojekt. Flertalet informanter menar att programmet är utformat för att nå målen. Det utmaningar som identifierats rör ofta andra aspekter än själva programutformningen och målformuleringen. Det som lyfts fram är att det framförallt är måluppfyllelse vad gäller aktiviteter och vissa resultat som är skönjbara. Snarare än måluppfyllelse vad gäller tydliga effekter.

Vid en genomgång av de målformuleringar som återfinns i de beslut som ligger till grund för Västra Götalandsregionens finansiering av handlingsprogrammet återfinns vi tre typer av mål/målformuleringar:

- aktivitetsmål
- resultatmål
- effektmål

Det är viktigt att belysa detta innan vi diskuterar måluppfyllelsen för att tydliggöra hur vi har resonerat. Utvärderingen har haft som ambition att, utifrån Västra Götalandsregionens perspektiv, undersöka om satsningen uppfyllt sina mål. En första slutsats som Kontigo vill lyfta är dock att det råder en otydlighet rörande mål. Det vi kallar aktivitetsmålen, vilka utgör den övervägande andelen av målen i beslutet, utgörs av mål som betonar aktiviteter eller riktning för de enskilda aktivitetsområdena (de 16 områdena). Målet är att en aktivitet eller process sätts igång inom ramen för dessa. En process eller aktivitet som sedan förväntas leda till ett resultat av någon form bör tilläggas – resultat som innebär att det övergripande målet för handlingsplanen uppfylls. Det övergripande målet för projektet anges:

Målsättningen är att bidra till att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt och utveckling i Västra Götaland.

Vidare återfinns ett antal indikatorer i besluten rörande de olika aktiviteter/insatser som finansierats. Som vi ser det är dessa snarare att betrakta som resultatmål. Detta eftersom de stipulerar vilka värden och nivåer indikatorn ska ha nått och därför per definition blir till mål.

Slutligen återfinns ett antal effektmål som berör vad som ska åstadkommas på, vad vi antar, längre sikt och vilka strukturella förändringar som ska uppnås genom Västra Götalandsregionens finansiering av handlingsprogrammet. Dock specificeras inte detta närmare i programbeslutet. De flesta informanter konstaterar också att dessa mer långsiktiga effekter ännu inte kan identifieras.

Vi har svårt att se en tydlig röd tråd i de mål som satts upp från Västra Götalandsregionens sida. Detta tror vi bidrar till den spretighet och breda ansats som handlingsprogrammet haft så här långt. Vi menar att det är av vikt att detta tydliggörs inför framtida projektbeslut. Kanske också att man i detta sammanhang arbetar med olika målområden i och med att den sociala ekonomin skär genom i princip hela samhället. Vi tror inte att de långsiktiga effekter som eftersträvas nödvändigtvis kan nås genom de aktiviteter som sätts upp som mål.

Vi saknar även resultatmål för flera av de aktiviteter som sätts upp. Det är naturligtvis viktigt att finansierarna bör fungera som tydliga kravställare rörande vad man vill ha tillbaka av sina insatta medel.

Å andra sidan är det inte självklart att aktörerna uppfattar denna brist på röd tråd. I intervjuerna har inte särskilt lyfts fram att detta skulle vara en problematik vad gäller målformulering och indikatorer. Vissa informanter lyfter dock i detta sammanhang en annan typ av problematik kopplad till mätningar av måluppfyllelse och effekter: att det finns en problematik hur och med vilka data som man ska mäta den sociala ekonomin. Några av de intervjuade lyfter också fram att det inte enbart är en statistikfråga: kunskapen rörande hur den sociala ekonomin påverkar samhälle och ekonomisk utveckling behöver fortfarande utvecklas och fördjupas. Det finns mycket forskning rörande civilsamhället och den sociala ekonomin. En informant menar att bra mått är exempelvis hur många människor som är aktiva i ett ideellt arbete, frivilliga årsarbeten etc. Det handlar om att öka deltagandet i samhället vilket leder till mer produktion och hälsa, och tillit. Sådana mått finns i viss utsträckning inom hälsopolitiken och kulturpolitiken men med självklarhet inte inom den regionala utvecklingspolitiken. En åsikt som framkommer i vissa intervjuer är att satsningar på social ekonomi bättre borde integrera områdena i sina målformuleringar. Mål som bättre synliggör den sociala ekonomins betydelse för samhälle och medborgare.

3.2 Insatsområden och genomförda aktiviteter

Efter denna redovisning av målstrukturen för programmet görs nedan en genomgång de aktiviteter som identifierats för programmet inom de tre övergripande insatsområden som formats. Dessa insatsområden med underliggande aktiviteter är:

Samverkan och samordning

- 1) Fortsatt utveckling av SER – Sociala Ekonomins regionala Råd
- 2) Aktivt deltagande i partnerskap för tillväxt och utvecklingsfrågor
- 3) Samverkan för att utnyttja möjligheter i utvecklingsprogram och i kommuner
- 4) Långsiktigt uppdrag till Coompanion i samtliga regiondelar
- 5) Utökade satsningar på nätverkssamordnare över hela regionen
- 6) Samarbete och samordning i VGR:s verksamheter stärks

Insatser för att stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper

- 7) Program för pilotprojekt för fler företag inom den sociala ekonomin
- 8) Handlingsplan för utvecklad kapitalförsörjning
- 9) Samlad översyn av den sociala ekonomins förutsättningar
- 10) Ungdomar och social ekonomi
- 11) Integration och social ekonomi

Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyten

- 12) Forum för folkrörelser och social ekonomi
- 13) Ökade kunskaper om den sociala ekonomin och dess förutsättningar
- 14) Samverkan med universitet och högskolor
- 15) Utbildning i social ekonomi för "nyckelpersoner"
- 16) VGR skall medverka aktivt i REVES

Sammantaget har ett relativt brett utbud av aktiviteter identifierats inom de tre insatsområden som grund för genomförandet av programmet i enlighet med uppställda mål. Aktiviteterna spänner över många fält, något som speglar områdets komplexitet. Även om en del av de intervjuade ger uttryck för att programmet kanske verkar spretigt så menar flertalet att projekten ligger i linje med programmets överordnade idé. Ånyo kan betonas att ett flertal av de intervjuade lyfter fram just revideringen som gjordes genom satsningen på programmet för socialt entreprenörskap som en mycket positiv insats.

Nedan görs en sammanställning av de projekt som erhållit finansieringen inom ramen av programmet för den sociala ekonomin, uppdelade efter de tre övergripande insatsområdena.

Samverkan och samordning			
Projekt	Projektägare	Syfte	Finansiering från VGR (SEK)
Folkbildning och den sociala ekonomin	VG Bildningsförbund	Att medvetandegöra bildningsverksamhetens och den ideella sektorns aktörer om utvecklingskraften inom den sociala ekonomin.	350 000

Aktiviteter inom ramen för handlingsprogram för social ekonomi genom uppdrag till Coompanion Västra Götaland 2007	Coompanion Västra Götaland	Synliggöra området social ekonomi genom finansiellt stöd till utbildnings- och informationsinsatser samt stödjande funktioner för nätverk kring social ekonomi	1 550 000
Aktiviteter inom ramen för handlingsprogram för social ekonomi genom uppdrag till Coompanion Västra Götaland 2008	Coompanion Västra Götaland	Se ovan	2 100 000
Basfinansiering av Coompanion i VG 2009	Coompanion i Sjuhärad (samordnar finansieringen för alla fyra organisationer)	Bedriva basverksamhet i enlighet med Coompanions uppdrag och stadgar för att främja förutsättningarna för fler individer att bli företagare samt främja ett långsiktigt hållbart utvecklingsarbete och tillväxt i Västra Götalandsregionen	2 300 000
Aktiviteter och kostnader för sociala ekonomins regionala råd i Västra Götaland	VGR	Att fungera som en plattform för dialog, hitta metoder för samverkan för att skapa nya arbetstillfällen och motverka segregering på arbetsmarknaden.	300 000
			6 600 000
<i>Insatser för att stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper</i>			
Programmet för socialt entreprenörskap	RUN	Stödja entreprenörskap, innovationer, sysselsättning, företagande och tillväxtskapande insatser som kan få positiva konsekvenser för regional tillväxt. ⁴	4 000 000
Utveckla nystartad Kreditgarantiförening för social ekonomi	KGF Social ekonomi VG	KGF Social Ekonomi Västra Götaland har som syfte att erbjuda lånegarantier för aktörer inom social ekonomi.	200 000
Förslagsinsats Kreditgarantiföreningen Social Ekonomi Västra Götaland	KGF Social ekonomi VG	Se ovan	300 000
Basfinansiering av Kreditgarantiföreningen Social Ekonomi Västra Götaland 2008	KGF Social ekonomi VG	Se ovan	200 000

⁴ För en komplett sammanställning av de projekt som hittills finansierats inom ramen av entreprenörskapsprogrammet, se bilaga 4.

Basfinansiering av Kreditgarantiföreningen Social Ekonomi Västra Götaland 2009	KGF Social ekonomi VG	Se ovan	200 000
Utveckling av kapitalförsörjning inom Social Ekonomi Västra Götaland	KGF Social ekonomi VG	Att utveckla nya tjänster och finansiella instrument för bättre kapitalförsörjning till företag inom den sociala ekonomin	200 000
			5 100 000
<i>Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyten</i>			
Mikrofinansinstitut för ökad sysselsättning, ekonomisk och social integration	NEEM	Projektet genomförs i 4 län med syftet att utveckla och bredda de finansiella tjänsterna, säkra kapitalförsörjningen till kvinnor som är uteslutna från befintliga finansiella tjänster. Stimulera nyföretagande och öka kommersialisering av uppfinningar	175 000
Folkbildningen och den regionala och lokala tillväxten	VG Bildningsförbund	Att mobilisera Västra Götalands bildningsförbund för att stärka den sociala ekonomin i regionen	350 000
Dynamiskt tillväxtkapital	VGR	En komparativ studie mellan 4 kommuner, för att lyfta fram och öka kunskapen om det sociala kapitalets betydelse för tillväxt och utveckling	1 550 000
Regional kartläggning och nationell konferens om frivilligt socialt arbete	Studieförbundet Vuxenskolan VG	Att göra en regional kartläggning av frivilligt socialt arbete i Västra Götaland samt arrangera en nationell konferens om frivilligt socialt arbete	114 808
LIE – Lyft ideella entreprenörer	SENS- Sociala Ekonomins Nätverk Skaraborg	Göra aktörer inom social ekonomi medvetna om sin roll och sina möjligheter, att genom samverkan med andra aktörer stärka den sociala ekonomiska verksamheter, skapa sysselsättning och ekonomisk tillväxt.	200 000
Frivilligmässor	Coompanion Fyrbodalen	Arrangera Frivilligmässor för att uppmärksamma de ideella insatsernas betydelse samt skapa nätverk	144 320
Konferens Mellanlanda 2009	Lokal utveckling Västra Götaland/ Länsbygderådet	Att skapa en mötesplats för alla med intresse för landsbygdens socialt och ekonomiskt hållbara	100 000

	Sjuhärad	utveckling.	
REVES – European Network of Cities and regions for the social economy	VGR	Medlemskap i nätverket REVES	180 000 (19 000 euro)
Ambjörnarp byalag	Ambjörnarp byalag	Årets utvecklingsgrupp 2008. Insats för att lyfta bygdeutvecklingsföreningar	21 610
Årets utvecklingsgrupp 2009	VGR		20 000
Kommunikationsaktiviteter – social ekonomi	VGR	Att synliggöra området social ekonomi och VRGs insatser (populärutgåva av programmet, informationsmaterial etc.)	290 000
			3 145 738
Totalt: 14 845 738			

Figur 2 En sammanställning av de projekt som finansierats inom ramen av programmet.

Sammanställningen visar på att de projekt som finansieras återfinns inom samtliga av programmets övergripande insatsområden, något som även bekräftas av intervjumaterialet. Den indelning som gjorts ovan är dock givetvis inte helt invändningsfri, detta då projekten kan ha innehåll som gör att de ofta tangerar mer än ett insatsområde.

Sammanlagt har Västra Götalandsregionen inom ramen av programmet (2008-2010) beslutat om att avsätta knappt 15 miljoner kr för medfinansiering till olika insatser och projekt. Om vi gör en indelning av projekt efter de tre övergripande insatsområdena som vi gjort i matrisen ovan kan vi konstatera att Västra Götalandsregionen sammanlagt har beslutat om 6,6 miljoner kronor för medfinansiering inom insatsområdet *Samverkan och samordning*, av vilka en klar merpart, har gått till finansiering av uppdrag till Coompanion.

Vad gäller projekt som huvudsakligen kan anses falla inom *Insatser för att stärka entreprenörskap och särskilda målgrupper*, har Västra Götalandsregionen beslutat om 5,1 miljoner kronor. En majoritet har här gått till projekt utförda inom ramen av programmet för socialt entreprenörskap. Hittills har endast två calls genomförts inom detta program och två calls återstår i skrivande stund fortfarande.

Inom det tredje övergripande insatsområdet, *Kunskapsutveckling, nätverksbyggande och erfarenhetsutbyten*, finner vi ett flertal projekt med en tydlig koppling till insatsområdet. Den beslutade summan för medfinansiering är här något över 3,1 miljoner kronor, varav den största utgiftsposten om drygt 1,5 miljoner kronor är projektet Dynamiskt tillväxtkapital.

3.3 Måluppfyllelse och resultat så här långt

En samlad bedömning av intervjuer samt underlagsdokument (del- och slutrapporter från enskilda satsningar inom ramen för de 16 områdena) indikerar att handlingsprogrammet har medverkat till det övergripande syftet att främja den sociala ekonomin och synliggöra dess betydelse för tillväxt och utveckling i Västra Götaland.

I figuren nedan har vi försökt att sammanfatta resultat och måluppfyllelse för de 16 insatsområdena. Den värdering som gjorts, kolumnen "värdering av måluppfyllelse", ska förstås enligt följande: Tre kryss innebär god uppfyllelse för de satta aktivitetsmålen, och ett kryss innebär något mindre god måluppfyllelse. Vår bedömning bygger på en sammanvägning av den information som delgivits oss genom intervjuer, det faktum att projekt med koppling till de respektive insatsområdena har erhållit medfinansiering inom ramen av programmet samt, i den mån det varit möjligt, lägesrapporter från projekten.

Insatsområde	Måluppfyllelse	Värdering av måluppfyllelse
Fortsatt utveckling av SER – Sociala Ekonomins regionala Råd	Enligt vår bedömning har SER i mycket uppfyllt de mål som satts upp i programmet. SER har utvecklats under projektperioden. En utmaning är dock att se över hur SER är organiserat vad gäller medverkande aktörer och bredda de deltagande aktörerna till att i högre utsträckning inkludera företrädare från andra förvaltningar, kommunförbund och näringsliv.	xx
Aktivt deltagande i partnerskap för tillväxt- och utvecklingsfrågor	Vi har inte genom dokument eller intervjuer säkert kunnat klargöra i vilken omfattning det i partnerskap samt styr- och arbetsgrupper finns företrädare för den sociala ekonomin.	x
Samverkan för att utnyttja möjligheter i utvecklingsprogram och i kommuner	Programmet i sig har synliggjort den sociala ekonomin, men det är svårt att bedöma exakta effekter av hur utvecklingsprogrammen i kommunen utnyttjats.	x
Långsiktigt uppdrag till Coompanion i samtliga regiondelar	Coompanion erhåller sedan 2009 verksamhetsbidrag. Stora resurser har använts för att stötta nätverken och uppbyggnad av nya nätverk. Dessa nätverk fanns inte tidigare. Måluppfyllelsen är därmed nådd.	xxx
Utökade satsningar på nätverkssamordnare över hela regionen	De fyra delregionala nätverken finns på plats och har bedömts som fungerande. Det finns dock fortfarande rum för utvecklingsarbete, exempelvis vad gäller långsiktiga finansieringslösningar och strategier för att attrahera en bredare deltagargrupp.	xx
Samarbete och samordning i Västra Götalandsregionens verksamheter stärks	Vår bedömning utifrån produktportfölj samt intervjuer är att detta arbete inte nått så långt som insatsområdets målsättning stipulerar. Det finns ett samarbete med kulturförvaltningen, och det har funnits en arbetsgrupp gällande föreningsbidrag där man har samarbetat med bl.a. kultur och folkhälsa, men arbetet är i övrigt inte systematiskt. Vi ser det dock som positivt att programmet ligger under regionutvecklingsnämnden och menar att detta är en positiv platt-	x

	form för samarbete med verksamheter som inte självklart anses ha bäring på den sociala ekonomin.	
Program för pilotprojekt för fler företag inom den sociala ekonomin	Detta är kanske ett av de mest lyckade projektområdena. Programmet för socialt entreprenörskap är väl utformat och de aktörer som finansierats uppvisar bredd samt innovativitet.	xxx
Handlingsplan för utvecklad kapitalförsörjning	Den främsta effekten i detta sammanhang är att dels den satsning som gjorts på kreditgarantiföreningen samt projektet "Utveckling av kapitalförsörjning inom social ekonomi i Västra Götaland" som genomfördes för att hitta nya finansieringslösningar. I detta sammanhang kan också projektet "Mikrofinansinstitut för ökad sysselsättning, ekonomisk och social integration" nämnas	xxx
Samlad översyn av den sociala ekonomins förutsättningar	Detta har påbörjats genom den kunskapsutveckling som programmet har möjliggjort inom området. En bedömning är dock att detta är ett område som kan och bör utvecklas, framför allt olika mätmetoder och indikatorer	x
Ungdomar och social ekonomi	När det gäller dessa två områden återfinns vissa projekt inom exempelvis programmet för socialt entreprenörskap. Man har även valt att hantera projekt med denna inriktning inom ramen för tillväxtprogrammet. Generellt måste dock dessa två insatsområden i mindre utsträckning anses ha nått de mål som sattes upp i handlingsprogrammet. När det gäller integration kan och bör dock projekten inom ramen för programmet för socialt entreprenörskap "Social ekonomi till förorten" och "Mitt liv" nämnas samt projektet "Mikrofinansinstitut för ökad sysselsättning, ekonomisk och social integration – NEEM". Projektet Angered United som även det finansieras inom programmet för socialt entreprenörskap, har ungdomar som målgrupp. ⁵	x
Integration och social ekonomi		xx
Forum för folkrörelser och social ekonomi	Har inte genomförts i den skala som skisserats i programmet. Dock ska nämnas att ett antal konferenser genomförts, bl.a. i Sjuhärad.	x
Ökade kunskaper om den sociala ekonomin och dess förutsättningar	Ett flertal projekt, och kanske särskilt det resursmässigt omfattande projektet "Dynamiskt tillväxtkapital" som handlar om att kartlägga och ta fram statistik för den sociala ekonomins roll för tillväxt har bidragit till en hög måluppfyllelse inom detta insatsområde. Fyra kommuner ingår i detta projekt som av de intervjuade ansetts ha varit ett bra om dock något svårstyrt	xxx
Samverkan med universitet och högskolor	Detta har skett framförallt inom ramen för projektet dynamiskt tillväxtkapital som i sig varit ett betydelsefullt, kunskapsgenererande projekt. Regionen skulle dock i större utsträckning koppla in forskning i nästa eventuella omgång av satsningar på den regionala ekonomin. Kontigo förordar i detta sammanhang kontakter med Malmö högskola.	xx
Utbildning i social ekonomi	Aktiviteter har genomförts, framför allt för politiker. De in-	xx

⁵ Vid callen våren 2010) satsades särskilt på ungdomsinriktade projekt inom socialt entreprenörskap. Detta kommer också att göras under hösten 2010. För en lista över hittills finansierade projekt, se bilaga 4

för "nyckelpersoner"	satser som genomförts har bedömts som effektiva och positiva av de som intervjuats. Dock har kritik lyfts mot att inte fler fått möjlighet till denna typ av utbildning	
Västra Götalandsregionen skall medverka aktivt i REVES	VGR kan sägas ha medverkat aktivt i REVES, även om detta arbete ännu befinner sig i uppstartsfasen.	xxx

Figur 3 En sammanfattande beskrivning av uppnådda mål inom de 16 insatsområdena

4. Sammanfattande bedömning

I detta avsnitt summeras utvärderingen av handlingsprogrammet för social ekonomi för Västra Götalandsregionen. Avsnittet innehåller dels en sammanfattande bedömning av programmet samt en SWOT-analys.

4.1 Sammanfattande bedömning

Om vi kopplar tillbaka till den inledande modellen (figur 1) kan vi när det gäller "Resurser" konstatera att de resurser som kopplats till programmet har varit begränsade, inte minst i relation till den omfattande behovsbild som de 16 aktiviteterna ger uttryck för. Detta gör att programmet av naturliga skäl inte har täckt upp de behov som identifierats utan får snarare ses som del i en längre utvecklingsprocess med ambitionen att utveckla den sociala ekonomin som en resurs. I det perspektivet kan det också ses som en tillgång att programmet lite haft karaktären av en experimentlåda (som många regionala utvecklingsinsatser) som skapat en grund att bygga vidare på vad gäller såväl kunskap, metoder och arbetssätt.

När det gäller "Aktivitet" har 16 aktiviteter, indelade i tre huvudområden genomförts. Också i detta sammanhang har programmet enligt vår bedömning varit rätt utformat i sin logik. I synnerhet efter revideringen som gjordes, där entreprenörskap prioriterades.

Beträffande "Resultat" är det omedelbara resultatet av aktiviteterna framförallt att ett antal plattformar skapats och att "manegen krattats" för ett antal olika kritiska faktorer (t.ex. kapitalförsörjning). Denna brist när det gäller kapital framhålls av flera intervjuade. Vad gäller resultat är det vår bedömning att man i stor utsträckning har nått de aktivitetsmål som formulerats för satsningarna inom handlingsprogrammet.

Vad gäller "Effekter" och "Nytta" på lite längre sikt är dessa mer svårbedömda. Nyttan och effekterna kommer i enligt vår bedömning i stor utsträckning handla om hur de plattformar och förutsättningar som skapats inom ramen för handlingsprogrammet hanteras framöver

I detta sammanhang tror vi att det finns ett antal kritiska faktorer för fortsatt utveckling av den sociala ekonomin. Vi bedömer att flera av dessa adresserats av programmet genom de 16 aktiviteterna inom de tre insatsområdena, samt genom hur programmet designats, exempelvis organisationsmässigt. Här kan givetvis också nämnas att programmet i sig utgör en kritisk faktor i och med att det signalerar och kommunicerar betydelsen av den sociala ekonomin.

Vi kan vidare konstatera att den *additionalitet* som är möjlig och önskvärd har

uppnått (alternativt om man vill vara lite mer försiktig; är på väg att uppnås). Programmet har tillfört en struktur och resurser för arbetet med att stärka den sociala ekonomin. Dessa resurser har möjliggjort vissa förflyttningar och en utveckling av området. Vi bedömer inte heller att programmet i sig utgör en risk för *undanträngning* av existerande verksamheter utan mer kan handla om att knyta samman verksamheter till starkare regionala "plattformar". Här avses framförallt de regionala nätverk som förstärkts genom handlingsprogrammet.

Efter att analyserat den insamlade underlagsmaterialet är det därför vår samlade bedömning att handlingsprogrammet till övervägande del nått de aktivitetsmål som Västra Götalandsregionen formulerat och att insatserna bidragit till det övergripande syfte som formulerats för programmet.

Framförallt har satsningen varit lyckosam när det gäller igångsättandet av aktiviteter för att öka kunskapen rörande den sociala ekonomi och byggandet av en organisation för samverkan mellan delregioner.

Vi ser däremot inte att effekter i termer av exempelvis ökat socialt nyföretagande eller sysselsättning kan identifieras (det är måhända alltför tidigt att se sådana effekter – också mot bakgrund av att satsningen egentligen inte varit riktad enbart mot sådana aktiviteter). Vi ser också att vissa insatsområden i större utsträckning prioriterats. Detta till trots är vårt intryck att handlingsprogrammet nått större delen av de aktivitetsmål som man arbetat mot. Kort sagt: det har varit ofokuserat, men ändå i mycket skjutit mitt i prick.

Som beskrivits i rapportens inledande kapitel är det två aspekter som är särskilt relevanta för utvärderingen:

1) Relevans: Är satsningen på den sociala ekonomin relevant i förhållande till de behov, problem och frågor som finns inom området; I vilken utsträckning motsvarar effekterna de behov som de ska svara mot? Med andra ord, gör man rätt saker? Vad gäller relevansen så är det vår bedömning att programmet har präglats av en hög grad av relevans, något som accentueras av den revidering där entreprenörskap fick en ökad betoning i programmet.

2) Effektivitet/måluppfyllelse: I vilken utsträckning är satta mål uppnådda; I vilken utsträckning är de uppnådda på ett effektivt sätt? Med andra ord, gör man saker på rätt sätt? Effektiviteten i termer av uppnådda aktivitetsmål är som redan framgått god. En viktig fråga i detta sammanhang är hur de "investeringar" som har gjorts inom ramen för handlingsprogrammet tas tillvara och förvaltas som grund för ett fortsatt arbete att stärka den sociala ekonomins bidrag till regional utveckling och tillväxt. För en bedömning av effektiviteten är detta avgörande och där är aktivitetsmålen egentligen endast ett första steg i vägen mot den nytta och effektivitet som handlingsprogrammet skall leda till.

4.2 SWOT-analys

Vår utvärdering visar att det finns såväl styrkor som svagheter inom satsningen. Med utgångspunkt i våra slutsatser om handlingsprogrammet har vi sammanfattat vår analys i en SWOT-analys. SWOT står för Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats eller på svenska styrkor, svagheter, möjligheter och risker/hot. SWOT-analysen är alltså en kartläggning av styrkor och svagheter samt de möjligheter och hot som kommer från föremålet för SWOTENs omvärld. Analysen kan användas på både kort och lång sikt. Figuren ska förstås enligt följande: de interna faktorerna är satsningens styrkor respektive svagheter. De externa faktorerna är förutsättningarna i omvärlden – förstådda som hot respektive möjligheter – som organisationen – Västra Götalandsregionen måste hantera (ta till vara och utveckla möjligheterna samt undvika/balansera hoten)

	Ökar möjligheterna att nå uppsatta mål	Skadar möjligheterna att nå uppsatta mål
Interna faktorer	<p>STYRKOR</p> <ul style="list-style-type: none"> • Begreppet alltmer känt och sociala ekonomin alltmer på dagordningen av olika skäl • Nätverk börjar byggas upp regionalt samt med koppling mot EU • Aktörerna förefaller nöjda och i vissa fall har man märkt skillnad • Det finns modeller och verktyg för processen såsom handlingsprogrammet 	<p>SVAGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reella utvärderingsmöjligheter saknas • Trots att begreppet är känt är det fortfarande för stora grupper komplext och otydligt • Svag koppling till högskola och FoU • Vissa grupper inte med självklarhet inkluderande • Information och kunskapsspridning horisontellt (t.ex. att sprida erfarenheter från REVES ut i de lokala nätverken, bland de lokala aktörerna)
Externa faktorer	<p>MÖJLIGHETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ytterligare förstärka insatserna mot socialt företagande eftersom det generellt finns en ökad efterfrågan på alternativa driftsformer m.m. • Koppla sig närmare forskning, inte bara i regionen utan också exempelvis i Malmö • Benchmarking med andra satsningar för att hitta bra organisations- och aktivitetslösningar • Utveckla kommunikation och beskrivning av den sociala ekonomin eftersom det finns kunskapsluckor. • Möta efterfrågan mätmetoder som visar på betydelse för samhällsutveckling 	<p>HOT</p> <ul style="list-style-type: none"> • En glapp mellan regionalt och lokalt i förståelsen av handlingsprogrammets kort- och långsiktiga syften • Att modellen för medelsfinansiering av den sociala ekonomins aktörer omöjliggör mer långsiktigt strategiskt utvecklingsarbete (aktörerna måste jaga resurser för överlevnad) • Bristande medelstilldelning • Ett selektivt deltagande av aktörer, vilket på sikt gör att legitimiteten minskar • Resursbrist och spretig struktur • Motstånd från vissa sektorer i samhället, t.ex. vissa fackföreningar och vissa delar av den kommunal verksamhet

Figur 4. SWOT-analys

SWOT-analysen kan sedan användas som en utgångspunkt för att formulera framtida strategier inom det fortsatta utvecklingsarbetet.

Baserat på det som framkommit i utvärderingen ser vi – när det gäller det framtida arbetet – ett antal prioriterade områden för Västra Götalandsregionen att arbeta med vidare. I det avslutande avsnittet ska vi lyfta fram ett antal områden som vi menar är viktiga för Västra Götalandsregionens fortsatta satsning på aktiviteter och processer inom den sociala ekonomin.

5. Nästa steg i arbetet med social ekonomi

I detta kapitel ger utvärderarna, med utgångspunkt i vad som framkommit i utvärderingen, sina rekommendationer till Västra Götalandsregionen som underlag för beslut om ett fortsatt arbete med social ekonomi som utvecklingskraft i regionen. Slutsatserna syftar till att ytterligare öka möjligheter för aktörer som önskar satsa på insatser inom den sociala ekonomin samt att effektivisera framtida insatspaket riktade mot den sociala ekonomin.

- **Inkludera social ekonomi i regionens övriga tillväxt- och utvecklingsarbete**

Det föreligger idag ett behov att kunna hantera ett antal problem och utmaningar som inte kan mötas med enkla lösningar och där ingen enskild aktör kan sägas äga problemformuleringsinitiativet och huvudansvaret. Ett framgångsrikt regionalt utvecklingsarbete med fokus på hållbar tillväxt förutsätter därför en bred mobilisering och formering av de resurser som finns i region – oavsett sektor i samhället. Den sociala ekonomin kan ge viktiga bidrag till detta arbete. Men detta förutsätter bland annat att den sociala ekonomin är med i de sammanhang där dess unicitet och potential att stödja regional utveckling och tillväxt kan tas tillvara.

- **En fortsatt begreppsdiskussion i regionen**

Det har, som nämnts tidigare i rapporten, framkommit att det trots kontinuerliga diskussioner fortfarande råder oklarheter om själva begreppet social ekonomi och vilka aktörer man kan inkludera i detta begrepp. Vi rekommenderar därför en fortsatt levande diskussion, såväl vad gäller innehåll och definitioner som vad gäller vilka aktörer och processer som ska inkluderas. Vi tror att Västra Götalandsregionen i samspel med aktörerna (genom SER, de delregionala nätverken och inom REVES) bör äga denna fråga. Samtalet i sig ska naturligtvis ägas av alla.

- **SER bör finnas kvar – fortsatt aktiviteterna inom ramen för REVES**

Denna punkt rör SER och det internationella nätverket REVES. Som nämnts i tidigare stycken är det vår bedömning att SER i stort har varit lyckosamt, liksom att deltagandet i REVES såväl möjliggjort lärande från andra länder och som marknadsföring av regionens satsning på den sociala ekonomin. Vi rekommenderar därför att arbetet fortsätter och utvecklas både inom SER och REVES. I intervjuerna har de dock kommit fram viss kritik. Den rör två aspekter: a) att vissa typer av aktörer inte deltar i nätverken och b) att vissa av de lokala aktörerna har svårt att se den direkta nyttan. Vi återkommer till detta i följande punkt.

- **Utveckla de regionala nätverken och de regionala plattformarna**

Vi har gjort en sammanvägd bedömning att de regionala nätverken, efter en inkörningsperiod, börjar hitta sin form. Vi tror att de tre formaliserade nätverken (vi räknar då in såväl SER som REVES) på olika sätt utgör viktiga inslag i en struktur som kan bidra till en fortsatt positiv utveckling av sektorn och i förlängningen av hela samhället. Västra Götalandsregionen bör därför utifrån sin roll som finansär och strateg se över möjligheterna att mer långsiktigt finansie-

ra de regionala nätverken. Med förbehåll att finansieringen sker med ett tydligt ägaransvar, där ett av direktiven bör vara att nätverken ska arbeta inkluderande samt också försöka att närma sig de otraditionella aktörerna, de som kanske inte med självklarhet ser sig som en del av den sociala ekonomin.

- **Utveckla kommunikation mellan nivåer i den sociala ekonomins nätverk och mellan aktörer**

En aspekt som framkommit i intervjuerna är bristen på kommunikation. Kommunikationsbristerna kan kanske delvis förklara aspekter av den skepsis som vissa av de intervjuade framhåller finns gentemot Västra Götalandsregionen, programmets inriktning och prioriteringar och programmet. Vi rekommenderar därför regionen att arbeta mer strukturerat med nyhetsbrev och andra typer av informationsspridning. Skälet är framförallt två – a) det skapar delaktighet och b) det möjliggör att öka lärandet i systemet. Att hitta en ny mix av kanaler för kommunikation tror vi är absolut nödvändigt för att så att säga hålla ihop den lokala och regionala nivån.

- **Satsa mer på riktade insatser mot ungdomar i utökat samspel med befintliga aktörer**

När det gäller insatsområdet *Ungdomar och social ekonomi* anser utvärderarna att man endast i en mindre utsträckning anses ha nått de mål som sattes upp i handlingsprogrammet, något som bekräftas av intervjumaterialet.

I ett nästa steg tror vi därför att det är värdefullt att försöka hitta vägar för att utveckla arbetet med det insatsområde som rör ungdomar och den sociala ekonomin. Vi tror i sammanhanget att samarbeten bör sökas med redan befintliga aktörer. Ett intressant sådant samarbete vore enligt vår bedömning en modell där exempelvis UF (Ung Företagsamhet) ingår som en av parterna i insatsen.

- **Vidareutveckla insatsområdet "socialt entreprenörskap"**

I grund och botten anser vi att detta handlar om två typer av stöd. Dels att fortsätta med den typ av "callinspirerade" modell som redan har prövats inom ramen för programmet. Det vill säga att med relativt små medel genomföra riktade satsningar på projekt eller sociala företag med en intressant utvecklingspotential. Vi tror också i detta sammanhang att den modell som man förefaller valt – det vill säga att arbeta just med call (och med ansökningar sedan i processform) är rätt väg att gå.

Den andra typen av stöd handlar rent generellt om att stödja mer tjänste- och systemorienterade innovationer/utvecklingsinsatser inom ramen för den sociala ekonomin. Den offentliga upphandlingen skulle kunna användas på ett offensivare sätt för att främja det sociala företagandet (och andra former av innovativa organisationslösningar i syfte att lösa större eller mindre problem). På detta område finns mycket kvar att göra tror vi. Ofta präglas upphandlingarna av en kortsiktighet och fokus på pris och hänsyn tas inte till olika kvalitet i utförandet av många tjänster. Exempel på områden där lagstiftningen i sig inte

nödvändigtvis är problemet är exempelvis hur stat och kommun agerar vid upphandlingar och i vilken utsträckning kommuners näringsverksamhet negativt påverkar förutsättningar för tillväxt av sociala företag i tjänstesektorn (och då inte enbart inom vård- och omsorgssektorn!).

• **Kartlägg, visualisera, och att arbeta med indikatorer samt stärk kopplingen till forskning och utveckling**

Avslutningsvis vill vi lyfta förmågan att såväl beskriva som att kartlägga (med både kvalitativa och kvantitativa data). Det handlar i sammanhanget om en framåtblickande, mer visionär dimension: att visa hur viktig denna sektor är för samhället, något som man måste lyfta fram ännu mer och utbilda om (vilket kräver såväl modeller och metoder som olika typer av data). Det handlar i sammanhanget också om en plattform för att kunna utvärdera olika program och insatser; att kunna visa på nytta.

I detta sammanhang tror vi att ett tätare samspel mellan akademi och den sociala ekonomin kan vara fruktbar. Kunskap saknas inom många områden rörande den sociala ekonomin, processer som skapar utveckling etc. Därför behövs naturligtvis fortsatt forskningsdriven teori- och metodutveckling. I vilket fall denna får forskning direkt kan få konkret tillämpning låter vi vara osagt. Dock, det finns en stor mängd forskningsbaserad kunskap som mycket väl skulle kunna användas för att utveckla satsningar inom den sociala ekonomin. Kunskaper som på bättre sätt måste utnyttjas i regionen. Förutom att tillsammans med regionens högskolor försöka att stärka upp ett forskningsfält rörande social ekonomi, samhälls-entreprenörskap, social innovation etc. tror vi också det är fruktbart att försöka ta del av det arbete som genomförs på Malmö högskola som ligger långt framme inom många områden som har direkt bäring på program för att utveckla den sociala ekonomin.

Bil 1. Intervjuade personer

Namn		Organisation
Agneta	Mårdsjö	Västra Götalandsregionen
Tomas	Forslin	Västra Götalandsregionen
Maria V	Johansson	Västra Götalandsregionen
Eira	Högforsen	Västra Götalandsregionen
Birgitta	Johansson	Politiker
Margaretha	Yngvesson	Politiker
Gert-Inge	Andersson	Politiker
Sven	Bartilsson	Coompanion
Anna	Fagefors	Coompanion
Maria	Henriksson	Coompanion
Lotta	Forslind	Coompanion
Jan	Svensson	Coompanion Gbg, Kreditgarantiföreningen Social ekonomi
Elisabeth	Mattson	Vägen ut-kooperativen
Jan	Vinkvist	Lokal utveckling
Marianne	Barrljung	Hushållningssällskapet Väst
Jan	Linde	Länsnykterhetsförbundet
David	Anthin	Skaraborgs kommunalförbund
Camilla	Olsson	Studieförbundet Vuxenskolan Fyrbodalen (Vänern/Trollhättan)
Marie	Larsson	Sociala resursförvaltningen Gbg kommun
Bert-Ola	Bergstrand	Handelshögskolan

Bil 2. Underlag för intervjun

Frågor om handlingsprogrammets utformning, inriktning och mål

- Vad tycker du om upplägg och inriktning av programmet? Är det utformat för att nå målen. Om inte – vad är de främsta skälen till detta?
- Har programmet genom sin utformning skapat nya typer av möjligheter för aktörer som vill genomföra aktiviteter/satsningar – vilka har dessa varit och vad kännetecknar dem
- Tycker du att något saknas i programmet – om ja vad är det som saknas, vad borde göras annorlunda (exempelvis insatsområden/aktiviteter/prioriteringar i resurser).
- Vilka områden/aktiviteter är viktiga att tänka på om programmet ska fortsätta, vilka är det viktigaste lärdomarna i detta sammanhang
- Finns det andra typer av mål som bör sättas upp?

Frågor om handlingsprogrammets organisation och arbetsformer

- Vad tycker du om programmet organisation – har denna fungerat. Om ja, vad har varit positivt. Om nej vad har fungerat mindre bra.
- Hur tycker du att organisationen har fungerat utifrån ett delregionalt perspektiv – skillnader/likheter i arbetssätt, i vilka aktörer som deltar etc.
- Hur tycker du att de regionala nivåerna samspelar med de internationella (kunskapsflöden, utbyte m.m.).
- Vilka är de främsta lärdomarna (positiva och negativa)?
- Finns det aktörer som inte medverkar som egentligen inte borde medverka – vad tror du är skälet till att så är fallet?
- Kan engagemanget utvecklas – vilka insatser/aktiviteter är viktiga för att öka engagemanget?
- Vilka är med- respektive motkrafterna - finns det aktörer som är negativa, finns det tankesätt etc. som försvårar arbetet med social ekonomi?

Frågor om resultat och effekter av handlingsprogrammet

- Utifrån din position vilka tycker du är de tydligaste resultaten och effekterna av programmet? Finns det olika typer av resultat/effekter (här avser vi såväl nya organisationer, arbetssätt, sociala företag som förändrade tankestrukturer och värdegrunder)?
- Finns det någon/några områden/aktiviteter som varit mer effektiva – varför?
- Finns det någon/några områden/aktiviteter som varit mindre effektiv – varför?
- Hur ser du på de horisontella kriterierna – vad är resultaten/effekterna i detta sammanhang. Vad har varit bra? Vad kunde göras annorlunda?

Bil 3. Beskrivning av insatsområdena i programmet

- *Fortsatt utveckling av SER – Sociala Ekonomins regionala Råd*

Västra Götalandsregionen inrättade 2004 ett regionalt råd för samverkan mellan social ekonomi och Regionen. Rådet är centralt för att utveckla goda samverkansformer i framtiden. Målet är ett forum som deltar aktivt i utvecklingen inom området och som före 2010 har företrädare från andra förvaltningar inom regionen samt från andra samhällsaktörer t.ex. kommunförbund, näringsliv etc. som medlemmar.

- *Aktivt deltagande i partnerskap för tillväxt- och utvecklingsfrågor*

Regionen ska verka för att det i de partnerskap som bildas i arbetet med tillväxtprogram och för EU: s strukturfonder finns företrädare för den sociala ekonomin. Den sociala ekonomin bör representeras även i styr- och arbetsgrupper.

- *Samverkan för att utnyttja möjligheter i utvecklingsprogram och i kommuner*

Viktiga utgångspunkter för att få resurser till fortsatt utveckling av den sociala ekonomin är tillväxtprogram, EU: s strukturfonder samt Landsbygdsprogrammet inkl. LEADER. Den sociala ekonomins möjligheter att ta del av insatser inom dessa program ska stärkas. Särskild samverkan skall vidareutvecklas med Länsstyrelsen kring genomförandet av landsbygdsprogrammet. Regionen bör på olika sätt uppmuntra och ge support till kommunernas och kommunförbundens strävan att lyfta fram och främja den sociala ekonomin.

- *Långsiktigt uppdrag till Coompanion i samtliga regiondelar*

Coompanion, som i Västra Götaland finns representerade i alla fyra delregioner, har ett statligt uppdrag att vara rådgivare och utbildningsresurs för den sociala ekonomin och är en viktig resurs på området. Västra Götalandsregionen bör pröva om driftbidrag till Coompanion är lämpligt i framtiden. Ett sådant beslut ger förutsättningar för ett preciserat regionalt uppdrag med utgångspunkt i vision och tillväxtprogram och ger underlag för en tydligare årlig uppföljning av det regionala uppdraget.

- *Utökade satsningar på nätverkssamordnare över hela regionen*

Inom regionen finns dessutom fyra nätverk för den sociala ekonomin; Föreningen Göteborgs Sociala Ekonomi (GSE), Social Ekonomi i Sjuhärad (SES), Sociala Ekonomins nätverk i Skaraborg (SENS) samt Social Ekonomi FyrBoDal. Dessa har en viktig roll kring att samla sektorns aktörer, bistå med information etc. Dessa nätverk kan på sikt bli starka företrädare för sektorn och regionen har ett ansvar att utveckla samarbetet med dem.

- *Samarbete och samordning i Västra Götalandsregionens verksamheter stärks*

Inom regionens egna verksamheter finns en rad förvaltningar och verksamheter som ger driftbidrag, uppdrag eller projektbidrag till föreningar och aktörer inom den sociala ekonomin. En översyn av nuvarande regelverk och utgångs-

punkter för föreningsbidrag har initierats av regionstyrelsen och beräknas få genomslag under år 2008. Regionutvecklingsnämnden ska inom ramen för det arbetet agera för att verksamheten samordnas, effektiviseras och präglas av gemensamma förhållningssätt.

- *Program för pilotprojekt för fler företag inom den sociala ekonomin*

Regionutvecklingsnämnden bör under 2008 ta beslut om att ge regionutvecklingssekreteriatet i uppdrag att ta fram ett samlat program för pilotprojekt inom den sociala ekonomin och ange de ekonomiska ramarna för denna. Prioriterade områden för pilotprojekt bör ligga inom områdena kultur, folkhälsa, ungdomar, integration, personer med funktionshinder samt vård och omsorg. Ett lokalt/regionalt Mikrostöd bör vara en del av programmets finansiering. Projekten ska ange och utnyttja samfinansiering med de EU-program som drivs i regionen.

- *Handlingsplan för utvecklad kapitalförsörjning*

Det är oftast svårare för företag och föreningar inom den sociala ekonomin att hitta finansiering jämfört med traditionella företagsformer. Inom ramen för regionens tidigare insatser för att främja förutsättningarna för den sociala ekonomin har kapitalförsörjningsproblematiken uppmärksamats. En regional kreditgarantiförening bildades i Västra Götaland 2005 för att underlätta bl.a. den sociala ekonomins behov av kapital. Ytterligare insatser kan behövas. De kan gälla borgen för nystartade kooperativ, nätverkskrediter, bildande av regionala fonder, olika former av mikrostöd m.fl.

- *Samlad översyn av den sociala ekonomins förutsättningar*

Det är givet att lagar och regelverk som skrivits för vinstdrivande företag inte alltid är helt funktionella för företag där samhällshänsyn står i centrum. Det kan handla om hantering av moms, former och villkor för olika former av lönebidrag, arbets- och andra rättsliga frågor. Regionen bör vara en aktiv opinionsbildare inom området. Regionen bör dessutom se över upphandlingsregler och rutiner, ekonomiska villkor/finansieringslösningar etc. i egen verksamheten t.ex. inom vårdområdet, för att skapa utrymme för en vital social ekonomi.

- *Ungdomar och social ekonomi*

Särskilda insatser som berör den sociala ekonomin riktade mot grundskolor, gymnasier och högskolor behövs för att vidga och stärka ungdomars syn på entreprenörskap och företagsamhet. Dessa bör koordineras med ordinarie insatser inom området.

- *Integration och social ekonomi*

Insatser för att stärka etniska minoriteters villkor på arbetsmarknaden samt åtgärder för att underlätta integration görs ofta i samverkan med den sociala ekonomin. Samverkan kring utvecklingsprojekt mellan dessa områden bör öka ytterligare.

- *Forum för folkrörelser och social ekonomi*

Västra Götalandsregionen bör anordna ett återkommande Folkrörelseforum. Detta kan kompletteras med mässliknande arrangemang för att bidra till att synliggöra folkrörelsernas, volontärskapets och föreningslivets betydelse inom regionen. Inbjudan bör riktas till alla föreningar, oavsett verksamhetsområde.

- *Ökade kunskaper om den sociala ekonomin och dess förutsättningar*

Förbättrad officiell statistik är viktigt för att öka den sociala ekonomins synlighet bland allmänhet, i näringsliv och hos beslutsfattare i offentlig sektor. Avsaknaden av bra officiell statistik gör att t.ex. forsknings- och utvecklingsarbetet hämmas. I övriga storstadsområden pågår liknande mobiliseringsarbeten kring social ekonomi. Insatser kring kunskap, forskning och statistik bör samordnas mellan regionerna. Nätverkssamarbete bör även kunna etableras på områden som diskuterats ovan som t.ex. kapitalförsörjning etc.

- *Samverkan med universitet och högskolor*

Planering, genomförande och uppföljning av aktiviteter kan med fördel ske i nära samspel med olika aktörer inom den sociala ekonomin, folkhögskolor och studieförbund men också med universitet och högskolor som är viktiga resurser även när det gäller forskning och utvärdering. Begreppet social ekonomi anses av många som otydligt och därmed svårt att beskriva och hantera i olika beslutssituationer. Begreppet socialt kapital och kunskaperna kring dess betydelse för utveckling och tillväxt bör fortsatt lyftas fram genom konkreta studier och utvecklingsprojekt i samverkan mellan t.ex kommuner och högskolesektorn.

- *Utbildning i social ekonomi för "nyckelpersoner"*

Spridning av kunskaper om den sociala ekonomins omfattning, möjligheter och villkor är angeläget. Förutom utbildningsinsatser för regionutvecklingsnämnden och dess sekretariat kan de centrala aktörerna i genomförandet av Vision Västra Götaland, tillväxtprogram och strukturfondsprogram erbjudas utbildning. Regionen har medverkat i eller anordnat ett antal konferenser och seminarier riktade mot den sociala ekonomin. Den verksamheten bör fortsätta. Utbildningsinsatserna bör avvakta ett bättre kunskapsläge.

- *Västra Götalandsregionen skall medverka aktivt i REVES*

Västra Götalandsregionen har i handlingsplanen för internationellt arbete slagit fast att "Regionen skall stödja internationell samverkan mellan folkrörelser och enskilda organisationer". Regionen har beslutat ansöka om medlemskap i REVES – ett europeiskt nätverk för regioner och kommuner för främjande av den sociala ekonomin. Ett aktivt medlemskap ökar möjligheterna att skapa och etablera samarbete och goda relationer med andra regioner och ta del av andras erfarenheter för att dels utveckla samverkan med den sociala ekonomin samt på detta sätt stödja sektorn.

Bil 4. Projekt som finansierats inom programmet för socialt entreprenörskap

Projekt	Projektägare	Projektets syfte
Affärsutveckling – Torpa slottsteater	Castellum Torpae	Att genomföra målgruppsanalys, marknadsföringsplan för att utöka målgruppen
Utbildningsprojekt Horisont	Horisont ideella förening	Kompetenshöjande insatser för att skapa nya arbetstillfällen inom social ekonomi
Social ekonomi till förorten	Finska folkhögskolan i Göteborg	Att via textiltillverkning och catering skapa förutsättningar för socialt företagande i två invandrarföreningar
Mitt Liv –tjejer för mångfald i arbetslivet	Mitt Liv AB	Att öppna dörrar på arbetsmarknaden för flickor med invandrarbakgrund 18-26 år för att främja integration och mångfald. Detta genom mentorskap, utbildning, vidgade kontaktnät och arbetslivserfarenhet.
Traineeprogram för sociala företag – Vägen ut!	Vägen ut kooperativen ekonomisk förening	Att utbilda framtida företagsledare inom den sociala ekonomin
Angered United	Gunnilse IS	Att föra samman fyra fotbollsföreningar till en i syfte att utveckla fritidsverksamheten och aktivitetsutbudet i närmiljön. Ta ett socialt ansvar i samverkan med skolor, fritidsgårdar polis etc.
Globulen Skövde och Gullspång – plattform för samverkan, integration och delaktighet	Globulen ideell förening	Plattformbyggnad för föreningar och enskilda. Skapa arbetstillfällen för personer som står utanför arbetsmarknaden.
Frivilligcentrum	Bergsjöns finska förening	Att upprätta ett frivilligcentrum för Göteborgsregionens sverigefinländare för att omsätta det sociala kapitalet i denna minoritetsgrupp, motverka, isolering och förebygga hälsorisker
Mamas Retro	Forum SKILL	Projektets syfte är att starta upp ett nyskapande socialt företag. Mamas Retro är en second hand-verksamhet med inriktning på barnkläder och barnartiklar. Målgrupp: kvinnor med funktionsnedsättning.
Bolums Trädgårdar	Bolums Trädgårdar ekonomisk förening	Projektet syftar till att affärsutveckla Bolums Trädgårdar, inriktning ”rehabilitering med trädgård, djur, natur och hantverk. Målgrupp: unga med funktionsnedsättning.
Nya entreprenörer i Åmål	Åmålskretsen av Svenska Röda Korset	Att skapa möjligheter för unga arbetslösa och bidragsberoende att genom entreprenörskap själva få en inkomst och bli oberoende av försörjningsstöd.
Unga samhällsentreprenörer	Föreningen Getaware	Fördjupa och bredda arbetet med föreläsningar och konsulttjänster och att få fler, framförallt unga, att se möjligheterna med socialt företagande.
Utveckling Majgrunden	Majornas samverkansförening	Det sociala företaget Majgrunden ska startas upp och skapa möjligheter till praktik och arbetsträning för unga som står utanför arbetsmarknaden.

Bilaga 5. Deltagare i de regionala nätverken

SEF – Nätverket för social ekonomi i Fyrbodal

Världens kvinnor
Brottsoffersjouren BOJ
PUFF (Paraplyföreningen för att utveckla Fyrbodals frivilligverksamhet)
Dalslands föreningsallians
Charlottenlund IF
Gustavsfors Hembygdsförening
Röda korset
Håby- lokal utvecklingsgrupp
Det ekumeniska samarbetet i Uddevalla
Västsvenska idrottsförbundet
Vi unga västra
SISU- Idrottsbildarna
Hushållningssällskapet
Projektet Grön integration (Hushållningssällskapet)
Länsbygderåden
AkHut – Akademin för hållbar utveckling
Lokal utveckling i Sörbygden
Veris kooperativ
Hushållningssällskapet
Coompanion
2 privatpersoner

GSE – Göteborgs Sociala Ekonomi

Coompanion Göteborgsregionen
Göteborgs Föreningscenter (GFC)
HSO Västra Götaland
HSO Göteborg
Hushållningssällskapet
Regional-SIOS
Västsvenska Idrottsförbundet (VSIF)
Länsbygderådet
Länsnykterhetsförbundet
SKOOPI-Göta
Hela Människan

SES – Social ekonomi i Sjuhärad

Bollebygds ridklubb
Borås 4H-krets
Borås Dansförening
Borås Gymnastiksällskap
Borås Segelflygklubb
Byttorps IF
Coompanion
Gullbergs 4H

HARO Västra Mark
Hemgården
HSO Mark
IF Elfsborg
IFS Rådgivning
KFUM
Landsbygdsalliansen Ulricehamn
Lionsklubbarna i Mark
Länsbygderådet
Mariedals IK
Nätverket Sverige-Lettland
RSMH Tryggheten
Rydboholms SK
Rädda Barnen i Borås
SENSUS
SFR Mittan-Älvsborg
SFR Sjuhärad
Sjuhärads Bygdegårdsdistrikt
Studieförbundet Vuxenskolan
Tåget
Vi i Hässleholmen
Västergötlands IF/SISU
Älvsborgs Södra Scoutdistrikt
Örestens Flygklubb

SENS - Den sociala ekonomins nätverk i Skaraborg

ABF Sydvästra Skaraborg
Balkan
BIIA Resurscentrum
Brukarstödcenter Pingvinen
Coompanion Skaraborg
Det finns Bruk för Alla
DHR
Falbygdens Mat&Kultur Ek För
Föreningen Kvinna Skaraborg
Gamla AIK (Skövde AIK)
Globulen
Hela Sverige Ska Leva
HSO Skaraborg
Klurig Design
Kulturförening Aranäs
Korsbergaortens Bygdegårdsförening
NBV Väst
Reumatikerdistriktet Skaraborg
SISU idrottsutbildarna
St. HälsoQicken
Studieförbundet Sv Tibro
Studieförbundet Sv Vadsbo
Studieförbundet Sv Vara
Södra Ryds Föreningsråd

Thörns Städ och Fönsterputs
Tibro Museum
Timmermannens Vänner
Västergötlands Hockeyförbund
Västergötlands Idrottsförbund